

Kjenner du

NORD-TRØNDELAGS VIKTIGSTE NÆRING?

Landbruk

Visste du at hvert fjerde årsverk i Nord-Trøndelag utføres i landbruket eller i tilknytning til landbruket? I tillegg har landbruket stor betydning for sysselsetting i andre sektorer. Landbruket er uten tvil Nord-Trøndelags største og viktigste næring. Nord-Trøndelag har en større andel av sin verdiskaping fra jordbruket enn noe annet fylke i landet.

Du trodde kanskje at Norske Skog er et stort konsern med mange arbeidsplasser?

Jo, det er riktig.

Men bare ringvirkningene av nordtrøndersk landbruk skaper flere arbeidsplasser enn hele Norske Skog-konsernet – med 6 800 ansatte på 16 fabrikker i 12 land!

– Nord-Trøndelags viktigste næring

• Nøkkeltall Nord-Trøndelag

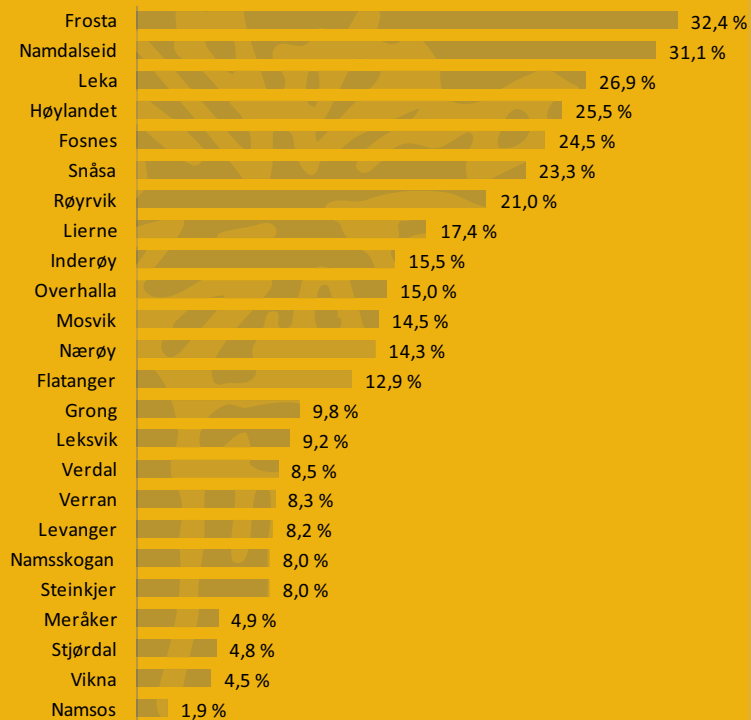
- 6 000 årsverk i landbruket (jord- og skogbruk)
- 8 000 årsverk er ringvirkninger
- 25 prosent av årsverkene i Nord-Trøndelag utføres i landbruket eller i virksomheter direkte tilknyttet landbruket.
- Nord-Trøndelag står for 11 prosent av landets matproduksjon, men har kun 2,7 prosent av innbyggerne
- Jordbruket har 2,9 milliarder kroner i omsetning
- Verdiskapingen i jordbruket er 1,1 milliarder kroner (verdiskaping definert som betaling for arbeidsinnsats og forrentning av investert kapital)

• Fakta gårdsbruk og areal

- 10 134 landbrukseiendommer
- 3 640 gårdsbruk i drift
- 26 prosent nedgang i antall gårdsbruk i drift fra 1998 til 2008.
- Jordbruksarealet pr bruk økte fra 178 dekar til 242 dekar fra 1998 til 2008.
- 882 717 dekar dyrket mark
- 4 prosent dyrket mark i forhold til totalarealet

Sysseletting fordelt på kommuner

Jordbrukets sysselettingseffekt varierer fra 2 til 32 prosent i kommunene i Nord-Trøndelag, med Namsos og Frosta som ytterpunktene. Det viser rapporten "Verdiskaping og sysseletting i jordbruket i Nord-Trøndelag" fra 2006, utarbeidet av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (Nifl).

Figuren viser sysseletting i jordbruket, i prosent av total sysseletting i kommunen. Frosta og Namdalseid har høyest andel av sine sysselettede i jordbruket. I tillegg kommer ringvirkninger i tilknyttede næringer. (Kilde: Nifl, notat 2006-11)

Melkeproduksjon

Melk er den viktigste produksjonen i Nord-Trøndelag. Fylket har 28 000 kyr fordelt på 1 229 enkeltbruk og samdrifter. Nord-Trøndelag er landets nest største melkefylke, og produserer 11,4 prosent av melka i Norge. Bare Rogaland har større totalkvote. Over halvparten av de 6 000 årsverkene i landbruket, 3 372 årsverk, utføres i melkeproduksjonen. Den står alene for 49 prosent av verdiskapinga og 62 prosent av sysselsettinga i jordbruket i Nord-Trøndelag. Kombinert korn- og svineproduksjon står til sammenlikning for 17 prosent av verdiskapinga og 12 prosent av sysselsettinga.

Antall foretak med melkeproduksjon er nesten halvert de siste ti årene, fra 2 355 foretak i 1997 til 1 229 i 2008. Nedgangen skyldes både at noen har sluttet, og at en del har gått i samdrift med andre. I samme periode økte produksjonen hos det enkelte foretak. Gjennomsnittskvoten for hvert foretak økte fra knappe 88 000 til 145 000 liter. Det vil si at hvert foretak økte i snitt fra 14 til 21 kyr.

I samme periode har produksjonen per ku (avdråtten) økt betydelig. Den totale melkeproduksjonen både i fylket og i landet for øvrig har gått noe ned, men Nord-Trøndelags andel av landets melkeproduksjon har økt fra 10,8 prosent i 1997 til 11,4 i 2008.

Flere melkebønder har valgt å gå i samdrift. Antall samdrifter har økt kraftig, fra 35 i 1997 til 258 i 2008. Nord-Trøndelag er nå landets nest største samdriftsfylke, målt i antall liter melk produsert i samdrift. 40 prosent av melka blir levert fra samdrifter.

De aller fleste samdriftene, 70 prosent, har to medlemmer. 22 prosent har fire eller flere medlemmer.

● Fakta om melk

- Nord-Trøndelag er landets nest største melkefylke
- 1 623 eiendommer med melkekvote
- 1 229 foretak med melkeproduksjon, av disse er 258 samdrifter
- 3 372 årsverk utføres i melkeproduksjonen
- Totalkvoten i fylket er 178 millioner liter, som tilsvarer årsforbruket av melk, ost og andre meierivarer til en halv million innbyggere
- Bonden får kr 3,91 pr liter melk (2008-tall)
- Melkeproduksjon står alene for drøyt 1,5 milliarder kroner i omsetning

Sau

514 besetninger hadde til sammen 39 938 vinterføra sau i 2008. Det er 18 færre besetninger enn året før.

FOTO: CHARLOTTE STRAND HENRIKØ

Nedgangen i antall sauebruk har vært stor de siste årene. I 1998 var det 800 besetninger med til sammen 43 389 vinterføra sau i Nord-Trøndelag. De siste ti årene har altså 286 sauebruk blitt nedlagt.

Den sterke nedgangen skyldes store tap til rovdyr og generelt svak økonomi. Saueholdet er blitt styrket gjennom de siste jordbruksoppgjør, men rovdyrtapene er fortsatt store. I deler av Indre Namdal er saueholdet i praksis avviklet på grunn av rovdyr. I Midtre Namdal er tallene også dramatiske. Fra 2004 til 2008 er antall vinterføra

sau redusert med 35 prosent, mens antall bønder som driver med sau er gått ned fra 65 til 45, en nedgang på 31 prosent. Nedgangen fordeler seg med ni i Namsos, seks i Namdalseid, tre i Fosnes og to i Overhalla.

I Nord-Trøndelag ble 69 500 sau og lam sluppet på beite gjennom organisert beitelag i 2008. Det er 5 000 færre enn i 2006. Tapsprosenten, altså hvor mange dyr som ble borte fra besetninga i løpet av beitesesongen, var i 2006 oppe i 13 prosent. Den gikk ned til 11,2 prosent i 2007 og 10,7 prosent i 2008.

Gris

Nordtrønderske svine-produsenter kan dekke årsforbruket til 700 000 mennesker.

I 2007 ble det produsert 17 000 tonn svinekjøtt i Nord-Trøndelag, eller 15 prosent av den totale produksjonen i Norge. Bare rogalendingene produserer mer svinekjøtt enn nordtrønderne.

Nord-Trøndelag har 250 avlsbesetninger med til sammen 9 354 avlspurker. De har i gjennomsnitt 37,4 purker. Antall produsenter er mer enn halvert de siste ti årene, mens produksjonen hos den enkelte har økt. I 1997 var det 543 avlsbesetninger med til sammen 10 000 avlspurker, noe som tilsvarer 18,5 purker i snitt.

Det produseres i underkant av 220 000 slaktegris i året hos 347 produsenter. I 1998 var det 608 produsenter som leverte 195 000 slaktegris.

FOTO: SVEIN TORE KOLSTAD

FOTO: RITA AGLÉN

FOTO: GURI PEDERSEN SKEI

Storfekjøtt

Nord-Trøndelag er landets tredje største storfefylke. I 2007 ble det levert 10 122 tonn storfekjøtt, mot 9 650 tonn i 2000. Nordtrønderne sto for 11,5 prosent av produksjonen i Norge i 2007, og kunne alene ha dekket hele Oslos årsforbruk av storfekjøtt.

Ammeku

I 2008 var det 6 057 ammekyr for spesialisert kjøttproduksjon fordelt på 443 bruk i Nord-Trøndelag. Økningen i antall ammekyr har stagnert de siste årene, etter en dobling fra 1997 til 2003. I denne perioden økte antallet fra 2 427 til rundt 5 000 ammekyr.

Kylling og egg

90 gårdsbruk har slaktekylling, som har vært den nye vekstnæringa i Nord-Trøndelag. Produksjonen av slaktekylling er doblet i løpet av de siste åra. I 2007 ble det produsert vel 9 000 tonn kyllingkjøtt i Nord-Trøndelag. 104 gårdsbruk har verpehøner. Eggproduksjonen økte med 16 prosent fra 2005 til 2008.

Potet og grønt

Potetproduksjonen i Nord-Trøndelag har gått ned på 2000-tallet, mens produksjonen av grønnsaker har økt en del. I 2008 ble det dyrket potet på 14 464 dekar, mot 17 351 i 2000. På samme tid har antall bruk med potet gått kraftig ned, fra 681 til 280. Det betyr at potet er blitt en mer spesialisert produksjon, og at de mindre produsentene har gitt seg.

I 2006 ble det produsert 39 500 tonn potet i Nord-Trøndelag. Det utgjør 10,4 prosent av potetproduksjonen i Norge.

I perioden 2000–2008 har antall grønnsak-produsenter gått ned fra 181 til 112. I samme periode har grønnsakarealet økt fra 4 420 til 4 873 dekar.

Bær og frukt

Antall bær- og fruktbønder er halvert i Nord-Trøndelag fra 2000 til 2008, fra 111 til 54. Arealet er gått noe ned, fra 1 416 dekar i 2000 til 1 180 dekar i 2008.

Korn

Mesteparten av dyrka mark i Nord-Trøndelag brukes til eng for slått eller beite. 35 prosent av arealet brukes til korndyrking, der bygg til førkorn dominerer. Kornarealet har økt fra 300 000 dekar i 2000 til 310 000 dekar i 2008.

I samme periode har 473 bønder sluttet med korn, slik at det i 2008 var igjen 1 665 kornbønder i fylket. Hver bonde har i perioden 2000–2008 i snitt økt sitt kornareal fra 140 til 186 dekar. En del driver korndyrking i kombinasjon med svineproduksjon. Kombinasjonen gris/korn står for 17 prosent av verdiskapinga i jordbruket i Nord-Trøndelag

FOTO: GUNHILD BJERKAN

Økologisk produksjon

I Nord-Trøndelag ble 4,8 prosent av arealet drevet økologisk i 2007. Fem kommuner, Høylandet, Namdalseid, Leksvik, Fosnes og Røyrvik, har nådd regjeringens mål om over 10 prosent økologisk areal innen 2010. Høylandet har hele 20 prosent økologisk areal, mens Namdalseid har 19 prosent. Begge har passert målet om

15 prosent innen 2015. Totalt ble 42 887 dekar drevet økologisk i Nord-Trøndelag i 2007, derav 12 927 dekar korn. Nord-Trøndelag er det fylket i landet med størst andel økologisk kornareal. 607 melkekyr, 266 ammekyr, 1 203 andre storfe og 2 701 sau var godkjent som økologiske i 2007.

Nye næringer

De nordtrønderske bøndene er omstillingsdyktige og ligger i forkant i forhold til å starte nye næringer. 80 gårder driver et "Inn på tunet"-tilbud, mens 56 produserer gårdsmat. Den mest vanlige tilleggsnæringen er brøytning, bygdeservice og lignende basert på gårdens ressurser. Mange har også satset på reiseliv og utmarksturisme.

Foto: Erik Røttab

NORD-TRØNDELAG BONDELAG

Nord-Trøndelag Bondelag har 5.460 medlemmer fordelt på 41 lokallag, og er en viktig premissleverandør for norsk landbrukspolitikk. Besøk oss på www.bondelaget.no/nord-trondelag

Nord-Trøndelag Bondelag
Hamnegata 36. Serviceboks 2541, 7729 Steinkjer
nord.trondelag@bondelaget.no Tlf. 74 13 50 80

KILDER: Verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i Nord-Trøndelag, notat 2006-11, NIF • Strategi for jordbruket nærmingsutvikling i Nord-Trøndelag 2005-2008, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag • Ansvarport 2008, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag • Norsk jordbruk – en situasjonsbeskrivelse 2008, Statens landbruksforvaltning • Div. statistikk fra Statens landbruksforvaltning • Avsnedning 2007, Økos Midt-Norge